

Ο Ρ Ο Ι Ε Μ Π Ο Ρ Ι Ο Υ

ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

(Σκιαγράφησις μιᾶς εικοσαετίας)

Τοῦ Δρ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗ

I. Ἐννοιολογικὴ τοποθέτησις τῶν ὄρων ἐμπορίου

Εἰς τὴν σύγχρονον οἰκονομικὴν φιλολογίαν, συναντᾶ κανεὶς διαφόρους ἔννοιαις τῶν ὄρων ἐμπορίου, ὡς αὐτάς :

- τῶν «καθαρῶν ὄρων ἐμπορίου» (Termes de l' échange nets),
 - τῶν «εἰσοδηματικῶν ὄρων ἐμπορίου» (Income terms of trade),
 - τῶν «ὄρων ἐμπορίου-ἀπλοῖ συντελεσταὶ παραγωγῆς» (Termes de l' échange factoriels simples),
- ὡς καὶ ἄλλας τοιαύτας περὶ τῶν ὁποίων δὲν δύναται νὰ γίνῃ λόγος ἐντὸς τῆς παρούσης ἐργασίας.

Εἰς τὴν κατωτέρω ἀνάλυσιν, χρησιμοποιοῦμεν τοὺς «καθαροὺς ὄρους ἐμπορίου», οἱ ὅποιοι ἐκφράζουσι τὴν σχέσιν μεταξὺ μέσης τιμῆς Ἐξαγωγῶν καὶ μέσης τιμῆς Εἰσαγωγῶν. Δυνάμεθα νὰ τοὺς παραστήσωμεν διὰ τῆς ἀκολουθοῦσης σχέσεως :

$$T_{11} = 100 \times \frac{\text{Δείκτης τιμῶν ἐξαγωγῶν}}{\text{Δείκτης τιμῶν εἰσαγωγῶν}}$$

Ἦτοι, ποσοστὸν μεγαλύτερον τοῦ 100 δεικνύει βελτίωσιν τῶν ὄρων ἐμπορίου, ποσοστὸν μικρότερον τοῦ 100 δεικνύει χειροτέρευσιν τῶν ὄρων ἐμπορίου.

Ἐν ἄλλοις λόγοις, τυχὸν ἄνοδος τῶν τιμῶν τῶν ἐξαγωγῶν, ὡς πρὸς τὰς τιμὰς τῶν εἰσαγωγῶν, ὀδηγεῖ εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν ὄρων ἐμπορίου καὶ εἰς αὐξησιν τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως καὶ τῆς εἰσαγωγικῆς ἰκανότητος τῆς ἐξαγωγῆς χώρας. Τοῦτο πάλιν σημαίνει, ὅτι μὲ τὰς αὐτάς ἐξαγωγίμους ποσότητας ἐπιτυγχάνει αὐτῆ ἀγορὰς μεγαλύτερων ποσοτήτων εἰσαγωγῶν ἢ διὰ τοῦ ἀποκτηθεισομένου ηὐξημένου συναλλάγματος τῶν ἐξαγωγῶν πληρῶναι μεγαλύτερας ποσότητας εἰσαγωγῶν, ἂν (ἢ ἐξαγωγὸς χώρα) ἔχη ἐλλειμματικὸν ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον ἢ ἀποκομίξῃ ηὐξημένον περίσσευμα συναλλάγματος ἂν (ἢ ἐξαγωγὸς χώρα) ἔχη πλεονασματικὸν ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον.

Τὸ ἀντίθετον βεβαίως θὰ ἴσχυεν' ἂν παρουσιάζετο πτώσις τῶν τιμῶν τῶν ἐξα-

γωγῶν ἐν σχέσει πρὸς τὰς τιμὰς τῶν εἰσαγωγῶν ἢ αὐξησις τῶν τιμῶν τῶν εἰσαγωγῶν μὲ ρυθμὸν ταχύτερον τῶν τιμῶν τῶν ἐξαγωγῶν. . .

Ἔστωσο δὲν συμβαίνει πάντοτε ἔτσι.

«Βελτίωσις» τῶν καθαρῶν ὄρων ἐμπορίου δὲν σημαίνει πάντοτε αὐξησιν τοῦ πραγματικοῦ εισοδήματος καὶ τῆς εἰσαγωγικῆς ἰκανότητος τῆς ἐξαγωγῶν χώρας. Ἐπὶ παραδείγματι, τυχὸν αὐξησις τῶν τιμῶν τῶν πρώτων ὑλῶν, προκαλοῦσα αὐξησιν τοῦ κόστους παραγωγῆς, δύναται νὰ ἰσοπεδώσῃ τὴν βελτίωσιν τῶν τιμῶν τῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων. Ὅθεν, ἡ αὐξησις τῶν τιμῶν τῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων δὲν συνοδεύεται, εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν, ἀπὸ παράλληλον αὐξησιν τοῦ πραγματικοῦ εισοδήματος ἐντὸς τῆς ἐξαγωγῶν χώρας καὶ ἐπομένως ἡ εἰσαγωγικὴ ἰκανότης αὐτῆς δὲν αὐξάνει.

Πρέπει, λοιπόν, νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὄχι μόνον ἡ τιμὴ τῶν προϊόντων, ἀλλὰ καὶ ἡ «εἰσαγωγικὴ ἰκανότης» (capacité d'importer), ἡ ὁποία ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως (pouvoir d'achat). Ἐδῶ συναντᾶται ἡ ἔννοια τῶν εἰσοδηματικῶν ὄρων ἐμπορίου, οἱ ὁποῖοι προσδιορίζουν τὰς ἐπερχομένας «μεταβολὰς εἰς τὸν ὄγκον τῶν εἰσαγωγῶν, τῶν δυναμένων νὰ ἀγοραστοῦν διὰ τοῦ ὀφέλους τοῦ προερχομένου ἐκ τῶν ἐξαγωγῶν». Πρόκειται δι' ἓνα σύνθετον δείκτην ὅπου λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν ταυτόχρονα τιμαὶ καὶ ποσότητες.

Ἐπίσης, «χειροτέρευσις» τῶν καθαρῶν ὄρων ἐμπορίου δὲν σημαίνει πάντοτε ἐλάττωσιν τῆς ἀγοραστικῆς ἰκανότητος καὶ τοῦ πραγματικοῦ εισοδήματος ἐντὸς τῆς ἐξαγωγῶν χώρας. Πρόκειται διὰ τὴν περίπτωσιν π.χ. ὅπου δοθεῖσα πτώσις τῶν τιμῶν τῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων προέρχεται ἐκ τῆς βελτιώσεως τῶν παραγωγικῶν μέσων καὶ τῆς παραγωγικότητος, ποὺ ὀδηγοῦν εἰς πτώσιν τοῦ κόστους παραγωγῆς. Γίνεται κατανοητὸν ὅτι, εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν, ἡ ἐν λόγῳ χώρα ἔχει συμφέρον νὰ πραγματοποιήσῃ κατὰ τὸ δυνατόν, μεγαλύτερας ἐξαγωγῆς, ἔστω καὶ ἂν ὑπάρχῃ (φαινομενικῆ) χειροτέρευσις τῶν καθαρῶν ὄρων ἐμπορίου, διότι ὑπάρχει βελτίωσις τῆς ἀμοιβῆς τῶν συντελεστῶν παραγωγῆς. Ἐδῶ συναντῶμεν τὴν ἔννοιαν τῶν ὄρων ἐμπορίου - ἄπλοϊ συντελεσταὶ παραγωγῆς, οἱ ὁποῖοι «δεικνύουν τὰς φυσικὰς ποσότητας τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀγαθῶν τῶν δυναμένων ν' ἀποκτηθοῦν ἀνὰ μονάδα κόστους ἐκπεφρασμένου εἰς ποσότητας τῶν συντελεστῶν παραγωγῆς», ἀφιερωμένων εἰς τὰς ἐξαγωγῆς. Διὰ τῆς ἔννοιας τῶν ὄρων ἐμπορίου - ἄπλοϊ συντελεσταὶ παραγωγῆς εἰσάγεται ἡ ἔννοια τῆς παραγωγικότητος καὶ τοῦ κόστους εἰς τὰς διεθνεῖς συναλλαγὰς.

Ἀντιλαμβάνεται, λοιπόν, κανεὶς ὅτι διὰ νὰ ἐκτιμῆσῃ τὴν τυχὸν χειροτέρευσιν ἢ βελτίωσιν τῶν ὄρων ἐμπορίου, πρέπει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν του, ὄχι μόνον τὰς τιμὰς τῶν εἰσαγομένων καὶ ἐξαγομένων προϊόντων, ἀλλὰ καὶ τὴν εἰσαγωγικὴν ἰκανότητα τῶν ἐξαγωγῶν, ἥτοι τὸ πραγματικὸν εἰσόδημα καὶ τὴν ἀγοραστικὴν δύναμιν τῆς ἐξαγωγῶν χώρας, ἡ ὁποία εἶναι συνάρτησις τῆς ἐξελίξεως τῆς παραγωγικότητος καὶ τοῦ κόστους αὐτῆς.

* * *

Ἡ ἐξέτασις τοῦ ρόλου τῶν ὄρων τοῦ ἐμπορίου εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν ἀπαιτεῖ τὸν προσδιορισμὸν τῆς περιόδου ἐντὸς τῆς ὁποίας ἡ ἐξέτασις αὐτῆς

τοποθετείται : ὅπως δὴ ποτε ἡ σπουδαιότης αὐτῶν ἔχει διάφορον σημασίαν μακροπροθέσμως καὶ διάφορον βραχυπροθέσμως.

Μακροπροθέσμως, δὲν νομίζομεν ὅτι οἱ ὅροι ἐμπορίου (καθ' αὐτὸ) δύναται νὰ ἔχουν μεγάλην βαρύτητα, δεδομένου ὅτι βασικὴ αἰτία τῶν ἀντιμετωπιζομένων δυσκολιῶν εἰς τὰς ἐξαγωγὰς καὶ εἰς τὴν διαδικασίαν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως εἶναι ἡ ἀνεπαρκὴς εὐκαμψία τῆς προσφορᾶς νὰ προσαρμοσθῇ εἰς τὰς μεταβολὰς τῆς διεθνοῦς ζητήσεως. Τοῦτο εἶναι συνέπεια τῆς οἰκονομικῆς διαρθρώσεως (καὶ τῆς παραγωγῆς) τῶν ὀλιγώτερον ἀνεπτυγμένων χωρῶν, πρᾶγμα ποῦ ἀντανακλᾶται εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν ἐξαγωγῶν καὶ προκαλεῖ τὴν ἀστάθειαν τῶν τιμῶν καὶ ἐπομένως τῶν ὄρων ἐμπορίου αὐτῶν.

Βραχυπροθέσμως, αἱ κυκλικαὶ διακυμάνσεις συνιστοῦν σοβαρὸν ἐμπόδιον εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀπογείωσιν τῶν ὑπο-ἀναπτύκτων χωρῶν. Καὶ τοῦτο διότι, βραχυπροθέσμως, αἱ διακυμάνσεις τῶν ὄρων ἐμπορίου δὲν ἐξαρτῶνται ἐκ τῶν διαρθρωτικῶν μεταβολῶν τῆς οἰκονομίας — αἱ ὅποια ἄλλωστε δὲν συντελοῦνται παρὰ μακροπροθέσμως — ἀλλὰ ἐκ τῆς παρουσίας ἐλαττωματικῆς συνθέσεως τῶν ἐξαγωγῶν. Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ ἐλαττωματικὴ σύνθεσις τῶν ἐξαγωγῶν προκαλεῖ, ὡς συνέπεια, προσκόμματα εἰς τὰς ἀπαιτουμένας διαρθρωτικὰς ἀλλαγὰς, ἐκτελουμένας μακροπροθέσμως.

Ἐξυπακούεται, ὅτι ὑπάρχει ἀλληλεξάρτησις μεταξὺ τῶν κυκλικῶν διακυμάνσεων τῶν ὄρων ἐμπορίου καὶ τῆς μακροχρονίου ἐξελιξέως αὐτῶν, ὡς ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τῶν βραχυχρονίων οἰκονομικῶν φαινομένων ἐπὶ τῶν μακροπροθέσμως ἐπιτελουμένων διαρθρωτικῶν μεταβολῶν.

Ἔστω, θὰ ἦτο ὑπερβολὴ νὰ ὑποστηρίξῃ κανεὶς, ὅτι ἡ ἀστάθεια τῶν ὄρων ἐμπορίου, ἀποτελεῖ βασικὴν αἰτίαν τῆς οἰκονομικῆς στασιμότητος τῶν ὑπο-ἀναπτύκτων χωρῶν.

Εἶναι ἐν πάσῃ περιπτώσει ὀρθόν, ὅτι αἱ συνέπειαι τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου, προστιθέμεναι εἰς τὸ πληθυσμιακὸν πρόβλημα, τὴν ἔλλειψιν στελεχῶν καὶ κεφαλαίων καὶ τὴν ἄνισον διανομὴν τοῦ εἰσοδήματος . . ., ἐπιδεινώνουν τὴν κατάστασιν τῶν καθυστερημένων οἰκονομιῶν.

Ἡ σπουδαιότης τῶν ὄρων ἐμπορίου ἔγκειται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι αἱ διακυμάνσεις αὐτῶν δύναται νὰ ἔχουν σημαντικὰς χρηματο-οικονομικὰς συνεπείας ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως μιᾶς δεδομένης οἰκονομίας :

— Ἡ βελτίωσις των (ὑπὸ τὴν ὡς ἄνω ἀναπτυχθεῖσαν ἔννοιαν) δύναται νὰ ἔχῃ τὸ αὐτὸ πλεονέκτημα μὲ μίαν οἰκονομικὴν βοήθειαν, ἤτοι νὰ αὐξήσῃ τὴν εἰσαγωγικὴν ἰκανότητα τῶν ἐξαγωγῶν τῆς ἐν λόγῳ χώρας.

— Ἡ χειροτέρευσις των δύναται ἀντιθέτως νὰ προκαλέσῃ τὴν ἐξάντλησιν τῶν ἐθνικῶν συναλλαγματικῶν ἀποθεμάτων καὶ νὰ πεδικλώσῃ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς.

Τὰ αἰτία τῆς ἀσταθείας τῶν ὄρων ἐμπορίου ἐδρεύουν — ὡς ἐκ τῶν ὡς ἄνω ἀναφαίνεται — ἐντὸς περιωρισμένου ἀριθμοῦ τῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων καὶ τῆς ἀνελαστικότητος τῆς ζητήσεως καὶ τῆς προσφορᾶς αὐτῶν, ἐπομένως ἐντὸς τῆς οἰκονομικῆς διαρθρώσεως τῶν ἐν λόγῳ χωρῶν. Παραλλήλως, ὁ πληθωρισμός, ὁ ὅποιος ἀποτελεῖ συνήθως διαρκὲς φαινόμενον τῶν ὑπο-ἀνάπτυ-

ξιν χωρῶν, ἐπιδεινώνει τὴν ἀστάθειαν αὐτὴν τῶν ὄρων ἐμπορίου, δεδομένου ὅτι εὐνοεῖ τὰς διακυμάνσεις τῶν τιμῶν τῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων ἀφ' ἑνὸς καὶ ἐπι-
 ρεάζει δυσμενῶς τὸ ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον (ἀποθαρρύνει τὰς ἐξαγωγάς, ἐνθαρρύνει
 τὰς εἰσαγωγάς) ἀφ' ἑτέρου.

Τὰ φαινόμενα ταῦτα, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν σοβαρότητα τοῦ προβλήματος
 τῆς ὑπαναπτύξεως, ἔγιναν αἰτία δημιουργίας συνεδριῶν, συζητήσεων, δημοσιεύ-
 σεων... ὑπὸ τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν — καὶ ἐνίοτε φιλονικιῶν μεταξύ τῶν ειδι-
 κῶν... — μὲ ἀντικείμενον τὴν ἀνάγκην ἐφαρμογῆς ἐκ μέρους τῶν ἀνεπτυγμένων
 χωρῶν μιᾶς πολιτικῆς ποῦ θὰ ἐπέτρεπε τὴν ἄνετον διοχέτευσιν τῶν ἐξαγωγίμων
 προϊόντων τῶν ὑπὸ-ἀνάπτυξιν χωρῶν καὶ θὰ ἐξησφάλιζε τὴν σταθερότητα τῶν
 τιμῶν καὶ τῶν εἰσπράξεων αὐτῶν.

II. Στατιστικὴ ἀνάλυσις

Ἐντὸς τοῦ πνεύματος τῆς προηγηθείσης σκιαγραφήσεως, ἐπιχειρεῖται ἡ
 κατωτέρω ἀνάλυσις, σκοποῦσα νὰ ἐμφανίσῃ τὴν εὐαισθησίαν τοῦ ἐξωτερικοῦ
 ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰς διακυμάνσεις τῶν τιμῶν καὶ τῆς ζητήσεως καὶ τὰς
 ἐκ τούτων συνεπειὰς ἐπὶ τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως
 τῆς χώρας.

A. Ἡ ἐξέλιξις τῶν ὄρων ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος κατὰ κυρίας κατηγορίας προϊόντος

1. Ἡ ἐξέλιξις τοῦ δείκτου τιμῶν εἰσαγωγῶν

Ὁ δείκτης μέσης ἀξίας εἰσαγωγῶν παρουσιάζει τὴν ἀκόλουθον ἐξέλιξιν :

1961 : 100

1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
90,8	107,1	107,6	112,7	115,0	105,4	104,6	101,8	100	99,1
1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972 (A. ἐξ)
98,9	102,2	103,5	105,0	104,1	104,7	104,8	109,3	110,2	118,2

Πη γ ἦ : Ε.Σ.Υ.Ε., Μηνιαῖον Δελτίον Στατιστικῆς Ἑξωτερικοῦ Ἐμπορίου.

Ἐρμηνεύοντες τὸν ἀνωτέρω πίνακα, δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὴν ὑπὸ ἐξέ-
 τασιν περίοδον εἰς τὰς ἐξῆς φάσεις :

1. 1953 - 1957 : βελτιώσεις
2. 1957 - 1963 : χειροτέρευσις
3. 1963 - 1966 : βελτιώσεις
4. 1966/7 : χειροτέρευσις
5. 1967 - 1972 : βελτιώσεις

Κατὰ τὴν πρώτην φάσιν, ἡ μέση τιμὴ τῶν εισαγωγῶν σημειώνει διαρκῆ αὐξήσιν. Ἡ αὐξήσις αὐτὴ προέρχεται ἐκ τῆς ἀνοδικῆς ἐξελίξεως τῆς μέσης τιμῆς ὄλων τῶν εισαγομένων προϊόντων γενικῶς, ἐξαιρουμένων τῶν εἰδῶν τροφίμων διὰ τὸ 1956, τῶν μὴ ἐδωδίων πρώτων ὑλῶν διὰ τὸ 1955, τῶν χημικῶν προϊόντων διὰ τὸ 1956 καὶ 1957 καὶ τῶν μηχανῶν καὶ μεταφορικῶν μέσων διὰ τὸ 1955, ποὺ σημειώνουν π τ ὦ σ ι ν τῆς μέσης τιμῆς αὐτῶν, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον σημαντικὴν. Ἐν τούτοις, ἡ ὀλικὴ μέση τιμὴ τῶν εισαγωγῶν βαίνει αὐξουσα.

Ἀπὸ τὸ 1968 ἀρχίζει μία δευτέρα φάσις. Κατ' αὐτὴν διαπιστοῦται κανονικὴ μείωσις τοῦ δείκτου μέσης τιμῆς (τοῦ συνόλου) τῶν εισαγωγῶν. Ἡ χειροτέρευσις αὐτὴ προέρχεται ἐκ τῆς πτώσεως τῆς μέσης τιμῆς ὄλων τῶν εισαγομένων προϊόντων γενικῶς, πλὴν τῶν εἰδῶν τροφίμων διὰ τὸ 1960 καὶ τὸ 1963, τῶν μὴ ἐδωδίων πρώτων ὑλῶν διὰ τὸ 1960 καὶ τὸ 1961, τῶν ὀρυκτῶν καυσίμων διὰ τὸ 1963, τῶν χημικῶν προϊόντων διὰ τὸ 1959, τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων διὰ τὸ 1960 καὶ τῶν μηχανῶν καὶ μεταφορικῶν μέσων διὰ τὸ 1961 καὶ τὸ 1962, ποὺ ἐμφανίζουν α ὕ ξ η σ ι ν τῆς μέσης τιμῆς αὐτῶν, ἡ ὁποία ὅμως δὲν εἶναι ἰκανὴ νὰ ἀντισταθμίση τὴν γενικὴν μείωσιν τῶν τιμῶν τῶν εισαγομένων προϊόντων ποὺ ὀδηγεῖ εἰς τὴν σημειωθεῖσαν χειροτέρευσιν τοῦ δείκτου μέσης ἀξίας τοῦ συνόλου τῶν εισαγωγῶν.

Τὸ 1964 ἐμφανίζεται νέα αὐξήσις τῶν τιμῶν τῶν εισαγομένων προϊόντων γενικῶς, ἡ ὁποία συνεχίζεται μέχρι καὶ τὸ 1966 καὶ διαγράφει μιὰ τρίτην φάσιν. Αὐτὴ ὀφείλεται εἰς αὐξήσιν τῶν τιμῶν ὄλων τῶν εισαγομένων προϊόντων ἐ κ τ ὸ ς τῶν εἰδῶν τροφίμων καὶ τῶν ὀρυκτῶν καυσίμων, ποὺ διὰ τὸ 1966, σημειώνουν πτώσιν.

Μεταξὺ 1966/1967 ἐμφανίζεται ἐλαφρὰ π τ ὦ σ ι ς τοῦ δείκτου μέσης ἀξίας εισαγωγῶν, ὀφειλομένη, κυρίως εἰς τὰ εἶδη τροφίμων, τὰς μὴ ἐδωδίμους πρώτας ὕλας καὶ τὰ ὀρυκτὰ καύσιμα, μεταξὺ δὲ 1967/1968 ἐλαφρὰ β ε λ τ ῖ ὠ σ ι ς αὐτοῦ, ὀφειλομένη εἰς τὴν ἀνοδικὴν ἐξέλιξιν τῶν τιμῶν κυρίως τῶν βιομηχανικῶν εἰδῶν καὶ τῶν ὀρυκτῶν καυσίμων.

Ἀπὸ τὸ 1968 ἕως τὸ 1972 διαγράφεται ἡ τελευταία φάσις τῆς ὑπὸ ἐξέτασιν περιόδου κατὰ τὴν ὁποίαν παρατηρεῖται διαρκῆς ἀνοδικὴ πορεία τῶν τιμῶν τῶν εισαγομένων προϊόντων, πλὴν ὀρισμένων ἐτῶν, ὡς τῶν τροφίμων τὸ 1969, τῶν πρώτων ὑλῶν τὸ 1971, τῶν ὀρυκτῶν καυσίμων τὸ 1970, τῶν χημικῶν προϊόντων τὸ 1969, 70, 71, τῶν βιομηχανικῶν εἰδῶν τὸ 1971, καὶ τῶν μηχανημάτων τὸ 1969, ποὺ σημειώνουν π τ ὦ σ ι ν τῆς μέσης τιμῆς αὐτῶν, ἡ ὁποία, ὅμως, δὲν δύναται νὰ ἀντισταθμίση τὴν γενικὴν αὐξήσιν τῶν τιμῶν τῶν εισαγομένων προϊόντων ποὺ ὀδηγεῖ εἰς ἄνοδον τοῦ δείκτου μέσης ἀξίας τοῦ συνόλου τῶν εισαγωγῶν.

Ἡ αὐξήσις τῆς μέσης τιμῆς εισαγωγῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πρώτης (1953-1957), τρίτης (1963-1966) καὶ πέμπτης (1967-1972) φάσεως, εἶχεν προφανῶς δυσμενῆ ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου, προκαλέσασα τὴν αὐξήσιν τῆς συναλλαγματικῆς δαπάνης τῆς χώρας. Ὅπωςδὴποτε ἡ αὐξήσις αὐτὴ ὑπῆρξεν ὀλιγώτερον αἰσθητὴ κατὰ τὴν πρώτην φάσιν (παρὰ κατὰ τὴν πέμπτην τοιαύτην), δεδομένου ὅτι τὸ ἐπίπεδον τῶν εισαγωγῶν ἦτο ἀκόμη χαμηλόν.

Ἀντιθέτως, ἡ πτώσις τῆς μέσης τιμῆς εισαγωγῶν κατὰ τὴν δευτέραν φάσιν (1957-1963), ὑπῆρξεν εὐεργετικὴ διὰ τὸ ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον, διότι ἐπέτυχε νὰ

συγκρατήση τήν ἐπιδείνωσιν τῶν ὄρων ἐμπορίου τήν στιγμὴν ὅπου, ἡ μέση τιμὴ τῶν ἐξαγωγῶν σημειώνει πτώσιν καὶ ὁ ὄγκος αὐτῶν στασιμότητα.

Κατὰ τὰ ἔτη 1967 καὶ 1968, ἡ μέση τιμὴ εἰσαγωγῶν παρέμεινεν εἰς ἄρκετὰ ὑψηλὸν ἐπίπεδον, σημειώσασα ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐλαφρὰν τάσιν πτώσεως κατὰ τὸ 1967, ἡ ὁποία ὅμως δὲν συνεχίσθη, δεδομένου ὅτι τὸ 1968 ἐμφανίζεται νέα ἀνοδικὴ τάσις αὐτῆς.

2. Ἡ ἐξέλιξις τοῦ δείκτου τιμῶν ἐξαγωγῶν

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν δείκτην μέσης ἀξίας ἐξαγωγῶν, οὗτος παρουσιάζει τὴν ἀκόλουθον ἐξέλιξιν :

1961 : 100

1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
81,5	98,6	108,2	116,7	113,7	111,3	101,6	99,5	100	112,1
1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972(Α.ἔξ.)
116,8	115,6	113,0	116,0	113,8	111,3	112,2	115,1	116,9	119,9

Πηγή : Ε.Σ.Υ.Ε., Μηνιαῖον Δελτίον Στατιστικῆς Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου.

Δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὴν ὑπὸ ἐξέτασιν αὐτὴν περίοδον εἰς τὰς ἐξῆς φάσεις ἐξελίξεως :

1. 1953 - 1956 : βελτίωσις
2. 1956 - 1960 : χειροτέρευσις
3. 1960 - 1963 : βελτίωσις
4. 1963 - 1965 : χειροτέρευσις
5. 1965 - 1966 : βελτίωσις
6. 1966 - 1968 : χειροτέρευσις
7. 1968 - 1972 : βελτίωσις

«βελτίωσις καὶ χειροτέρευσις» τοῦ δείκτου μέσης ἀξίας ἐξαγωγῶν διαδέχονται ἡ μία τὴν ἄλλην.

Κατὰ τὴν πρώτην φάσιν (1953-1956), ἡ αὐξησις τῆς μέσης τιμῆς ἐξαγωγῶν προήλθεν ἐκ τῆς ἀνοδικῆς ἐξελίξεως τῆς μέσης τιμῆς ὄλων τῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων, ἐξαιρουμένων τῶν πρώτων ὑλῶν διὰ τὸ 1955 καὶ 1956, τῶν χημικῶν προϊόντων διὰ τὸ 1955 καὶ τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων διὰ τὸ 1954 καὶ τὸ 1955, τῶν ὁποίων ὁ δείκτης μέσης ἀξίας σημειώνει π τ ῶ σ ι ν. Ὡστόσο, ὁ δείκτης τῆς ὀλικῆς μέσης ἀξίας τῶν ἐξαγωγῶν παρουσιάζει ἀξιόλογον βελτίωσιν.

Ἡ δευτέρα φάσις (1956-1960) χαρακτηρίζεται ἀπὸ συνεχῆ πτώσιν τῆς μέσης τιμῆς ἐξαγωγῶν. Ἡ πτώσις αὐτὴ ὀφείλεται εἰς τὴν μείωσιν τῆς μέσης τιμῆς ὄλων τῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων, πλὴν τῶν εἰδῶν τροφίμων καὶ καπνοῦ διὰ τὸ 1958,

των χημικῶν προϊόντων διὰ τὸ 1959 καὶ τὸ 1960 καὶ τῶν πρώτων ὑλῶν ὡς καὶ τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων διὰ τὸ 1960, τῶν ὁποίων αἱ τιμαὶ ἐμφανίζουσιν αὐξητικὴν τάσιν. Ἐν τούτοις, ὁ δείκτης μέσης ἀξίας τοῦ συνόλου τῶν ἐξαγωγῶν σημειώνει διαρκῆ χειροτέρευσιν.

Ἀπὸ τὸ 1961 διαγράφεται μία τρίτη φάσις (1960-1963), κατὰ τὴν ὁποίαν σημειοῦται νέα βελτίωσις τῆς μέσης τιμῆς ἐξαγωγῶν. Ἡ νέα αὐτὴ βελτίωσις ὀφείλεται εἰς τὴν ἀνοδικὴν ἐξέλιξιν τῶν τιμῶν τοῦ καπνοῦ κατὰ πρῶτον λόγον, ὡς καὶ τῶν ὑπολοίπων προϊόντων κατὰ τὸ 1963.

Τὸ 1964, λαμβάνει χώραν ἐλαφρὰ κάμψις τοῦ δείκτου μέσης ἀξίας ἐξαγωγῶν — ἡ ὁποία συνεχίζεται καὶ κατὰ τὸ 1965 — ἐκδηλουμένη ἐπὶ τῶν τιμῶν τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων.

Τὸ 1966, παρατηρεῖται ἀνάκαμψις τῆς πτωτικῆς τάσεως τῶν τιμῶν τῶν ἐξαγωγῶν, ἐκδηλουμένη ἐπὶ ὅλων σχεδὸν τῶν προϊόντων, ἡ ὁποία ὁμως δὲν συνεχίζεται δεδομένου ὅτι κατὰ τὰ δύο ἐπόμενα ἔτη 1967 καὶ 1968 παρουσιάζεται νέα μείωσις τοῦ ὀλικοῦ δείκτου τῶν τιμῶν τῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων, ἐκδηλουμένη αὐτὴν τὴν φοράν, διὰ μὲν τὸ 1967, ἐπὶ ὅλων σχεδὸν τῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων (πλὴν ποτῶν καὶ καπνοῦ), διὰ δὲ τὸ 1968 ἐπὶ τῶν χημικῶν προϊόντων καὶ ἐπὶ τοῦ καπνοῦ.

Κατὰ τὴν τελευταίαν φάσιν (1968-1972), παρατηρεῖται διαρκῆς ἀνοδικὴ πορεία τῶν τιμῶν τῶν ἐξαγωγῶν, ὀφειλομένη εἰς γενικὴν σχεδὸν αὐξήσιν τῶν τιμῶν τῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων, πλὴν τῶν πρώτων ὑλῶν τὸ 1970 καὶ τῶν βιομηχανικῶν εἰδῶν τὸ 1969 καὶ 1971.

* * *

Γίνεται ἀντιληπτὸν ὅτι ἡ βελτίωσις τῶν τιμῶν τῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων κατὰ τὴν πρώτην, τρίτην, πέμπτην καὶ ἑβδόμην φάσιν, ἐνεδυνάμωσε, κατ' ἀρχὴν, τὴν εἰσαγωγικὴν ἰκανότητα τῶν ἐξαγωγῶν καὶ ἐπέδρασεν ὡς ἐκ τούτου εὐνοϊκῶς ἐπὶ τῶν ὄρων ἐμπορίου καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας.

Ἀντιθέτως, ἡ χειροτέρευσις αὐτῶν κατὰ τὰς λοιπὰς φάσεις εἶχεν ὡς συνέπειαν τὴν μείωσιν τῆς εἰσαγωγικῆς ἰκανότητος τῶν ἐξαγωγῶν, ὅθεν τὴν μείωσιν (ἢ τὸν περιορισμὸν τῆς αὐξήσεως) τῶν συναλλαγματικῶν ἀποθεμάτων τῆς χώρας.

Ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι ἐρμηνεύοντες τὴν ἐξέλιξιν τῶν δεικτῶν μέσης ἀξίας εἰσαγωγῶν καὶ ἐξαγωγῶν, αἱ διακυμάνσεις τῶν τιμῶν τῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων εἶναι περισσότερο ἔντονοι αὐτῶν τῶν εἰσαγωγίμων τοιούτων, ὀφειλόμενοι προφανῶς εἰς τὴν (διάφορον) φύσιν τῶν εἰσαγωγίμων καὶ ἐξαγωγίμων προϊόντων ποὺ συμμετέχουσιν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος.

3. Ἡ ἐξέλιξις τῶν ὄρων ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος

Ἡ ἐξέλιξις τῶν ὄρων ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος ἐμφανίζεται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

ΟΡΟΙ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

1961=100

1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
89,8	92,1	100,5	103,5	89,9	105,5	97,1	97,7	100	103,0
1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972 (Α'έξ.)
118,1	113,1	109,2	110,5	109,3	106,3	107,1	105,3	106,1	101,4

Πηγή : Ε.Σ.Υ.Ε., Μηνιαίον Δελτίον Στατιστικής Έξωτερικού Έμπορίου.

Ερμηνεύοντες τὸν ἀνωτέρω πίνακα, διαπιστοῦμεν ὅτι, ἀπὸ τοῦ 1953 ἕως καὶ τὸ 1963, ἡ ἐξέλιξις τῶν ὄρων ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος ἦτο εὐνοϊκὴ. Πράγματι, ἐξαιρέσει τῶν ἐτῶν 1957 καὶ 1959, διὰ τὰ ὑπόλοιπα ἔτη αὐτῆς τῆς περιόδου ἡ βελτίωσις ἦτο συνεχῆς.

Ἀντιθέτως, ἀπὸ τοῦ 1964 ἕως καὶ τὸ 1968 ἐκδηλοῦται διαρκῆς χειροτέρευσις αὐτῶν, ἐξαιρέσει τοῦ 1966. Ὁ δείκτης ὡστόσο παραμένει ἀρκετὰ πάνω τῆς βάσεως, ἀλλὰ αἰσθητῶς κάτω αὐτοῦ τοῦ ἐπιτευχθέντος τὸ 1963. Ἀπὸ τοῦ 1969 καὶ ἐντεῦθεν παρουσιάζει αἰσθητὰς διακυμάνσεις μὲ τὰς τῆς χειροτερεύσεως.

Πράγματι, τὸ πρῶτον ἐξάμηνον τοῦ 1972 — καὶ ὀλιγώτερον τὸ ἔτος 1970 — παρουσιάζει σημαντικὴν πτώσιν, ὀφειλομένην ὄχι εἰς χειροτέρευσιν τοῦ δείκτου μέσης ἀξίας ἐξ α γ ω γ ῶ ν, ἀλλ' εἰς ραγδαιοτέραν αὔξησιν τοῦ δείκτου μέσης ἀξίας εἰ σ α γ ω γ ῶ ν μὲ ἀποτέλεσμα τὴν χειροτέρευσιν τοῦ γενικοῦ δείκτου τῶν ὄρων ἐμπορίου.

* * *

Καθὸσον τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος διογκοῦται, ἡ σπουδαιότης τῶν ὄρων ἐμπορίου διὰ τὸ ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον καὶ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας γίνεται περισσότερον σημαντικὴ. Δεδομένου, ἐξ ἄλλου, ὅτι ὁ ὄγκος τῶν εἰ σ α γ ω γ ῶ ν εἶναι μεγαλύτερος αὐτοῦ τῶν ἐξ α γ ω γ ῶ ν (3 πρὸς 1 περίπου), αἱ διακυμάνσεις εἰς τὰς τιμὰς τῶν εἰσαγομένων προϊόντων ἔχουν μεγαλυτέραν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου ἀπὸ τὰς διακυμάνσεις εἰς τὰς τιμὰς ἐξαγομένων τοιούτων.

Αἱ μεταβολαὶ εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῶν ὄρων ἐμπορίου δύνανται λοιπὸν νὰ ἔχουν, ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας, σπουδαίας οἰκονομικὰς συνεπείας : ἡ βελτίωσις τῶν δύναται πράγματι νὰ ἔχη τὴν ὀφελιμότητα μιᾶς οἰκονομικῆς βοήθειας, ἤτοι νὰ αὐξήσῃ τὴν εἰσαγωγικὴν ἰκανότητα τῶν ἐξαγωγῶν. Ἡ χειροτέρευσις τῶν δύναται ἀντιθέτως νὰ προκαλέσῃ τὴν ἐξάντλησιν τῶν ἐθνικῶν συναλλαγματικῶν ἀποθεμάτων.

Οὕτως, ἡ διαπιστωθεῖσα (μερικὴ) βελτίωσις τῶν ὄρων ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος φαίνεται ὅτι ἐνεδυνάμωσεν (πλὴν ἴσως τῶν ἐτῶν πού ἐμφανίζεται χειροτέρευσις) τὴν εἰσαγωγικὴν ἰκανότητα τῶν ἐξαγωγῶν.

Πράγματι, ἂν λάβη κανεὶς ὑπ' ὄψιν τοῦ ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῆς τῆς περιόδου ἐπῆλθε σημαντικὴ βελτίωσις τῆς παραγωγικότητος, τόσον ἐντὸς τοῦ ἀγροτικού τομέως (πρόοδος εἰς τὴν μηχανοποίησιν τῶν ἐκμεταλλεύσεων, ἐπέκτασις τῆς ἀρδεύσεως, χρησιμοποίησις χημικῶν λιπασμάτων, βελτίωσις ὅθεν τῆς στρεμματικῆς ἀποδόσεως...), ὅσον καὶ ἐντὸς τοῦ βιομηχανικοῦ τοιούτου (σημαντικὴ ἀνακαίνισις τοῦ μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ, σημαντικὴ πρόοδος εἰς τὰς μεθόδους ὀργανώσεως καὶ παραγωγῆς, βελτίωσις εἰς τὴν ἐπιμόρφωσιν στελεχῶν καὶ προσωπικοῦ γενικῶς...), ἢ σχετικῶς εὐνοϊκὴ ἐξέλιξις τῶν καθαρῶν ὄρων ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος φαίνεται νὰ συνιστᾷ πραγματικὴν βελτίωσιν καὶ ὄχι εἰκονικὴν.

Δεδομένου ἐπὶ πλέον, πρῶτον, ὅτι μέχρι πρό τινος ἡ συμμετοχὴ τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων εἰς τὰς ἐξαγωγὰς τῆς χώρας ἦτο ἀσήμαντος καί, δεύτερον, ὅτι τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἀναπτυχθείσης σήμερον ἐξαγωγικῆς βιομηχανίας χρησιμοποιεῖ ἐγχωρίους πρώτας ὕλας, αἱ τυχόν διακυμάνσεις τῶν τιμῶν τῶν πρώτων ὑλῶν ἐπὶ τῆς διεθνoῦς ἀγορᾶς δὲν φαίνεται νὰ εἶχον δυσμενῆ ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ κόστους παραγωγῆς τῶν ἐξαγωγικῶν βιομηχανικῶν προϊόντων.

Ἐξ ἄλλου, παρακολουθοῦντες τὴν ἐξέλιξιν τοῦ δείκτου τιμῶν τῶν εἰσαγομένων πρώτων ὑλῶν, παρατηροῦμεν ὅτι οὗτος εὐρίσκεται σταθερῶς κάτω τῆς βάσεως (πλὴν τῶν ἐτῶν 1954, 1956, 1957).

Ἐπὶ πλέον, καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις ὅπου ἐμφανίζεται χειροτέρευσις τοῦ δείκτου τῶν ὄρων ἐμπορίου, ἡ χειροτέρευσις αὕτη δυνατὸν νὰ εἶναι εἰκονικὴ ἢ μικροτέρας σημασίας, ἂν λάβη κανεὶς ὑπ' ὄψιν τοῦ, ὅτι ὑπάρχει βελτίωσις τῆς παραγωγικότητος καὶ τοῦ κόστους παραγωγῆς, ἐπομένως βελτίωσις τῆς ἀμοιβῆς τῶν συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς.

Δυνάμεθα, λοιπόν, νὰ χαρακτηρίσωμεν τὴν ἐξέλιξιν αὐτὴν τῶν ὄρων ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος ὡς σχετικῶς εὐνοϊκὴν. Ἐπομένως, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, τουλάχιστον δι' ἓνα μέρος τῆς ὑπὸ ἐξέτασιν περιόδου, ὅτι συνετέλεσεν εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ πραγματικοῦ εἰσοδήματος καὶ τῆς ἀγοραστικῆς ἰκανότητος τῆς χώρας.

Γεννᾶται ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸ ἐρώτημα ποία θὰ εἶναι ἡ ἐξέλιξις τῶν μακροπροθέσμων...

B. Ἡ ἐξέλιξις τῶν ὄρων ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος κατὰ γεωγραφικὰς ζῶνας : ΕΟΚ, Ἡνωμένον Βασίλειον, Ἡνωμ. Πολιτεῖαι

Οἱ ὄροι ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ, τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς παρουσιάζονται εἰς τὸν ἀκόλουθον πίνακα :

	Γαλλία	Βέλγιον - Λουξ.	Όλλανδία	Δ. Γερμανία	Ίταλία	ΕΟΚ	Ην. Βασίλειον	U.S.A.
1961	100	100	100	100	100	100	100	100
1962	102,5	124,6	106,5	111,1	102,7	108,0	97,0	115,9
1963	112,2	171,8	113,8	119,1	113,7	120,3	99,5	147,6
1964	116,0	126,3	115,6	115,0	115,3	116,2	114,0	133,0
1965	115,1	136,9	115,7	107,1	114,3	113,1	117,5	113,9
1966	116,2	124,5	110,5	105,9	118,3	113,5	129,4	120,6
1967	113,9	108,4	119,7	108,7	128,1	115,2	121,1	113,0
1968	119,5	102,2	105,2	105,8	134,4	114,3	118,0	110,4
1969	118,6	96,6	154,3	110,8	154,9	125,6	120,3	108,6
1970	135,0	102,0	151,0	106,3	150,0	124,9	109,5	108,3
1971	134,0	103,1	181,3	110,6	149,9	129,4	111,5	100,5
1972	137,4	103,7	199,6	98,7	141,0	123,4	100,2	88,7

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε., Μηνιαίων Δελτίων Στατιστικής Έξωτερικού Έμπορίου.

Ός αναφαινεται εκ του προηγηθέντος πίνακος, οί ὄροι ἔμπορίου τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Ε Ο Κ, λαμβανομένης ὡς σύνολον, ἐμφανίζουσι :

- . 1961 - 1963 βελτίωσιν
- . 1963 - 1965 χειροτέρευσιν
- . 1965 - 1967 βελτίωσιν
- . 1967 - 1968 χειροτέρευσιν
- . 1968/1969 βελτίωσιν
- . 1969/1970 χειροτέρευσιν
- . 1970/1971 βελτίωσιν
- . 1971/1972 χειροτέρευσιν

Κατὰ τὴν πρώτην φάσιν οί μερικοί δείκται τῶν ὄρων ἔμπορίου παρουσιάζουσι βελτίωσιν μεθ' ὄλων τῶν χωρῶν τῆς Κοινότητος.

Ἡ ἐμφανιζομένη χειροτέρευσις κατὰ τὴν δευτέραν φάσιν ἐκδηλοῦται ἐπὶ τῶν ὄρων ἔμπορίου τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Γαλλίας (1965), τοῦ Βελγίου - Λουξεμβούργου (1964), τῆς Δ. Γερμανίας (1965) καὶ τῆς Ἰταλίας (1965).

Ἡ ἐμφανιζομένη βελτίωσις κατὰ τὴν τρίτην φάσιν (1965-1967), ἐκδηλοῦται ἐπὶ τῶν ὄρων ἔμπορίου τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Ὁλλανδίας, τῆς Δυτ. Γερμανίας καὶ Ἰταλίας. Ἀντιθέτως, αὐτοὶ μετὰ τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ Βελγίου - Λουξεμβούργου σημειώνουσι χειροτέρευσιν.

Κατὰ τὸ 1968, ἐπανεμφανίζεται χειροτέρευσις τοῦ συνολικοῦ δείκτου τῶν ὄρων ἔμπορίου τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς ΕΟΚ, ἐκδηλουμένη ἐπ' αὐτῶν μετὰ τοῦ Βελγίου-

Λουξεμβούργου, τῆς Ὁλλανδίας καὶ τῆς Δ. Γερμανίας. Ἀντιθέτως, οἱ ὄροι ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἰταλίας σημειώνουν βελτίωσιν.

Ἀπὸ τοῦ 1968 καὶ ἐντεῦθεν αἱ διακυμάνσεις αὐτῶν εἶναι περισσότερον συχναί. Ὁ συνολικὸς δείκτης τῶν ὄρων ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς ΕΟΚ βελτιοῦται καὶ χειροτερεῖ ἀπὸ ἔτος εἰς ἔτος. Αἱ χειροτερεύσεις ἐκδηλοῦνται ἐπὶ τῶν ὄρων ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Γαλλίας τὸ 1971, τῆς Ὁλλανδίας τὸ 1970, τῆς Δ. Γερμανίας τὸ 1970 καὶ 1972 καὶ τῆς Ἰταλίας τὸ 1970, 71, 72.

Οἱ ὄροι ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος μετὰ τοῦ Ἠνωμένου Βασιλείου, μετὰ ἀπὸ τὴν σημειωθεῖσαν χειροτέρευσιν μεταξὺ 1961-1962, ἐμφανίζουν ἔκτοτε διαρκῆ βελτίωσιν μέχρι καὶ τοῦ 1966. Ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου ἐπανεμφανίζεται χειροτέρευσις αὐτῶν, ἡ ὁποία συνεχίζεται μέχρι καὶ τοῦ 1969. Ἀπὸ τοῦ 1969 καὶ ἐντεῦθεν χειροτεροῦν ἢ βελτιοῦνται ἀπὸ ἔτος σὲ ἔτος.

Οἱ ὄροι ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, παρουσιάζουν :

- . βελτίωσιν ἀπὸ τοῦ 1961 ἕως καὶ τοῦ 1963.
- . χειροτέρευσιν ἀπὸ τοῦ 1963 ἕως τὸ 1965,
- . βελτίωσιν κατὰ τὸ 1966 καὶ
- . ἔκτοτε χειροτέρευσιν ἕως καὶ τὸ 1972.

* * *

Ἡ σύντομος αὐτὴ στατιστικὴ περιγραφή ἀποκαλύπτει τὴν εὐαισθησίαν τῶν ὄρων ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος. Ἡ διαπίστωσις αὐτὴ θέτει εἰς φῶς — παρὰ τὴν σ χ ε τ ι κ ῆ ν βελτίωσιν τοῦ γενικοῦ δείκτου τῶν ὄρων ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος τουλάχιστον δι' ἓνα μέρος τῆς ὑπὸ ἐξέτασιν περιόδου — τὴν ἀστάθειαν τῶν τιμῶν τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων, ἀδυνατοῦντα νὰ ἀντιμετωπίσουν τὴν συγκυρίαν τῆς διεθνοῦς ἀγορᾶς καὶ νὰ ἐπιτρέψουν μίαν ὁμαλὴν ἀνοδικὴν πορείαν εἰς τὰς τιμὰς τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν.

Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, αἱ ἑλληνικαὶ εἰσαγωγαί, συντιθέμεναι κυρίως ἐκ βιομηχανικῶν προϊόντων, ἐπηρεάζονται ὀλιγώτερον ἐκ τῆς διεθνοῦς συγκυρίας. Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν καὶ τοῦ ὄγκου αὐτῶν ἢ τυχὸν ἀνοδικῆ ἐξέλιξις τῶν τιμῶν αὐτῶν ἔχει ἐντόνως δυσμενῆ ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν ὄρων ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος.

III. Αἰτιολογικὴ διερεύνησις

A. Οἱ παράγοντες, οἱ ἐπηρεάσαντες τὴν ἐξέλιξιν τῶν ὄρων ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος

Ἡ (σύντομος) ἀνασκόπησις τῶν μεταπολεμικῶν οἰκονομικῶν φαινομένων ἀποκαλύπτει τοὺς παράγοντας ποὺ ἐπέδρασαν, εὐνοϊκῶς ἢ δυσμενῶς, ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος, παράγοντας δυναμένους νὰ διακριθοῦν εἰς ἐσωτερικοὺς καὶ ἐξωτερικοὺς :

Ἐσωτερικοὶ παράγοντες: ἡ ἀναπροσαρμογὴ καὶ ἡ ἐμπορικὴ πολιτικὴ τοῦ 1953, ἡ σχετικὴ νομισματικὴ σταθερότης, ἡ αὔξησις τοῦ εἰσοδήματος καὶ τῶν ἐπενδύσεων καὶ κυρίως ἡ γνωστὴ διάρθρωσις τῆς Ἑλληνικῆς οἰκονομίας.

Ἐξωτερικοὶ παράγοντες: Ἡ ἐξέλιξις τοῦ εἰσοδήματος καὶ τῆς ζητήσεως ἐπὶ τῆς διεθνoῦς οἰκονομίας, ἡ ἐξέλιξις τῶν μεθόδων παραγωγῆς καὶ ὀργανώσεως ἐπὶ τῶν ἀνεπτυγμένων χωρῶν, αἱ διακυμάνσεις τῆς γεωργικῆς ἐσοδείας εἰς διεθνή κλίμακα, ἡ ἐμπορικὴ πολιτικὴ τῶν ἀνεπτυγμένων χωρῶν, ἡ διεθνῆς οἰκονομικὴ κάμψις τοῦ 1967, ἡ ὑποτίμησις τῆς στερλίνας, τὸ μεσοανατολικόν, τὰ γεγονότα τοῦ 1968 εἰς Γαλλίαν, ἡ ὑποτίμησις τοῦ δολλαρίου καὶ γενικώτερον ἡ διεθνῆς νομισματικὴ ἀναταραχὴ κλπ.

Ἐπισκοποῦντες τοὺς λαβόντας χώραν αὐτοὺς παράγοντας, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ διαπιστωθεῖσα σχετικὴ βελτίωσις (κατὰ περίοδους) τῶν ὄρων ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος (κυρίως μέχρι καὶ τὸ 1963) ὀφείλεται μᾶλλον εἰς τὴν ἐπίδρασιν τυχαίων παρὰ διαρθρωτικῶν παραγόντων.

Πράγματι, τὸ παιχνίδι τῶν τιμῶν ἐπὶ τῆς διεθνoῦς ἀγορᾶς, ἀντανακλῶμενον ἐπὶ τῶν ὄρων ἐμπορίου, προεκάλει ἄλλοτε τὴν βελτιώσιν των καὶ ἄλλοτε τὴν χειροτέρευσίν των:

Ἡ ἄνοδος τῶν τιμῶν τῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων ἀπὸ τοῦ 1953 ἕως τὸ 1956, ἀπὸ τοῦ 1960 ἕως τὸ 1963, κατὰ τὸ 1966 καὶ ἀπὸ τὸ 1968 καὶ ἐντεῦθεν, ὡς καὶ ἡ πτώσις τῶν τιμῶν τῶν εἰσαγωγίμων προϊόντων ἀπὸ τοῦ 1957 ἕως τὸ 1963... ἐπηρέασαν εὐνοϊκῶς τὴν ἐξέλιξιν τῶν ὄρων ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος. Ἀντιθέτως, ἡ πτώσις τῶν τιμῶν τῶν ἐξαγωγῶν ἀπὸ τοῦ 1957 ἕως τὸ 1960, καὶ κατὰ τὸ 1964, 1965, 1967 καὶ 1968, ἢ ἡ ἄνοδος τῶν τιμῶν τῶν εἰσαγωγῶν ἀπὸ τοῦ 1953 ἕως τὸ 1957, ἀπὸ τοῦ 1964 ἕως τὸ 1966 καὶ ἀπὸ τὸ 1968 καὶ ἐντεῦθεν εἶχον δυσμενῆ ἐπίδρασιν ἐπ' αὐτῶν.

Τίθεται, λοιπόν, τὸ ἐρώτημα μέχρι ποίου σημείου ἢ κατὰ περιόδους εὐνοϊκὴ ἐξέλιξις τῶν ὄρων ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρξε τυχαία καὶ μέχρι ποίου σημείου ὑπῆρξεν ἀποτέλεσμα τῆς διαρθρώσεως τῆς παραγωγῆς, κατὰ συνέπειαν τῶν ἐλληνικῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων.

Πράγματι, ἂν ἀνατρέξωμεν εἰς τὰς στατιστικὰς τοῦ ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος, διαπιστοῦμεν, ὅτι αἱ ἐλληνικαὶ ἐξαγωγαὶ συντίθενται ἀπὸ ἓνα ὄρισμένον ἀριθμόν, πολὺ περιορισμένον, γεωργικῶν προϊόντων (κατὰ πλειονότητα), τῶν ὁποίων ἡ ἐλαστικότης τῆς ζητήσεως ὡς πρὸς τὸ εἰσόδημα εἶναι ἀδύνατος.

Ὡστόσο, ἐπραγματοποιήθη μία κάποια ἐξέλιξις ἐντὸς τῆς διαρθρώσεως τῆς παραγωγῆς — γεωργικῆς καὶ βιομηχανικῆς — ἐξέλιξις χαρακτηριζομένη ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς καλλιιεργείας τοῦ βάμβακος καὶ τῶν ὀπωροκηπευτικῶν προϊόντων, τῶν ὁποίων αἱ τιμαὶ καὶ ἡ ζήτησις ἐμφανίζουσι συνεχῆ ἄνοδον ἐπὶ τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν, ὡς καὶ ἀπὸ τὴν ἐμφάνισιν καὶ ἀνάπτυξιν ὄρισμένων βιομηχανικῶν προϊόντων, ὡς ὑφαντουργικῶν τοιούτων, προϊόντων ἄλουμίνιου καὶ λοιπῶν βιομηχανοποιημένων ὀρυκτῶν, προϊόντων δέρματος, οἰκιακῶν συσκευῶν, κονσερβοποιίας, χημικῶν προϊόντων κ.λ.π. Τὰ νέα αὐτὰ προϊόντα ἠδυνήθησαν, μέχρις ἑνὸς σημείου, νὰ ἀντισταθμίσουν τὰς διακυμάνσεις τῶν τιμῶν καὶ τοῦ ὄγκου τῶν λοιπῶν προϊόντων, ποὺ συνθέτουν τὰς ἐλληνικὰς ἐξαγωγὰς.

Μία ἀπὸ τὰς αἰτίας τῆς σχετικῆς σταθερότητος τῶν ὄρων ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος φαίνεται, λοιπόν, ὅτι ἐδρεύει ἐντὸς τῆς διαρθρωτικῆς ἐξελίξεως τῆς παραγωγῆς.

Ἄλλα δὲν νομίζομεν ὅτι εἶναι ἡ σημαντικώτερα ἢ τουλάχιστον δὲν εἶναι ἡ μόνη. Αἱ αἰτίαι αἱ ὁποῖαι ἐπηρέασαν τοὺς ὄρους ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος ὀφείλουν νὰ ἀναζητηθοῦν μᾶλλον ἐντὸς τῶν τυχαίων παραγόντων...

Εἶναι ὁμολογουμένως γνωστὸν, ὅτι αἱ κυριώτεραι ἀγοραὶ διοχετεύσεως τῶν ἑλληνικῶν προϊόντων ἦσαν καὶ εἶναι αἱ ἀγοραὶ τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ. Μία αἰτία ἡ ὁποία φαίνεται νὰ ἐπηρέασε εὐνοϊκῶς τὴν ἐξέλιξιν τῆς μέσης τιμῆς τῶν ἐξαγωγῶν, ἐδρεύει ἐντὸς τῆς ἐξελίξεως τῆς ζητήσεως εἰς τὰς χώρας τῆς Δυτ. Εὐρώπης — ἀπόρροια τῆς ἀυξήσεως τοῦ εισοδήματος — ἡ ὁποία ἠνόνησε τὰς τιμὰς τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων. Ταυτοχρόνως, ἡ ταχεῖα ἀνάπτυξις τῶν χωρῶν αὐτῶν καὶ ἡ ἐξέλιξις τῶν μεθόδων παραγωγῆς καὶ ὀργανώσεως ἐπηρέασαν ἀνασταλτικῶς τὰς τιμὰς τῶν εἰσαγωγίμων προϊόντων, διὰ τοῦ περιορισμοῦ τοῦ κόστους παραγωγῆς.

—Εἶναι, ἐπίσης, γνωστὸν ὅτι κατὰ τὸ πρῶτον κυρίως ἡμισυ τῆς μεταπολεμικῆς περιόδου, ἡ διεθνὴς οἰκονομία χαρακτηρίζεται ἀπὸ σχετικὴν νομισματικὴν σταθερότητα. Δὲν εἶδομεν νὰ ἐπαναληφθοῦν αἱ οἰκονομικαὶ κρίσεις, λαβοῦσαι χώραν πρὸ τοῦ δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Ἡ νομισματικὴ αὕτη σταθερότης, προεκάλεσεν εὐνοϊκὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς κανονικῆς ἐξελίξεως τῶν τιμῶν ἐπὶ τῆς διεθνοῦς ἀγορᾶς, κατὰ συνέπειαν, ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος (τουλάχιστον κατὰ τὴν περίοδον μέχρι τοῦ 1963).

—Τὴν σχετικῶς εὐνοϊκὴν αὐτὴν ἐξέλιξιν τῶν ὄρων ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος ἐπεβοήθησαν καὶ ὠρισμένα μέτρα, ληφθέντα κατὰ περιόδους, ὡς ἡ μεταρρυθμισις τοῦ 1953, ἡ ἐφαρμοσθεῖσα ἐμπορικὴ πολιτικὴ τὸ 1958 καὶ 1959, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ἐσωτερικὴ νομισματικὴ σταθερότης, ἡ ἐπικρατήσασα κατὰ τὴν τελευταίαν 20 ετία ν, ἡ ὁποία ἤσκησεν ἀσφαλῶς εὐνοϊκὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος.

—Αἱ συνθηκαὶ προσφορᾶς ἐπὶ τῆς διεθνοῦς ἀγορᾶς ἐπαιζαν ἐπὶ πλεον ἓνα ὠρισμένον ρόλον εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος. Δεδομένης τῆς φύσεως τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων, ὀφείλει νὰ λάβῃ κανεὶς ὑπ' ὄψιν του τὸ κλίμα, τὸ ὁποῖον ἐπιδρᾷ, εὐνοϊκῶς ἢ δυσμενῶς, ἐπὶ τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς τῶν ἀνταγωνιστριῶν τῆς Ἑλλάδος χωρῶν. Αἱ διακυμάνσεις τῆς γεωργικῆς ἐσοδείας αὐτῶν τῶν χωρῶν φαίνεται νὰ ἐπηρέασαν εὐνοϊκῶς τοὺς ἑλληνικοὺς ὄρους ἐμπορίου. Οὕτως, ἔνεκα τῆς κακῆς ἐσοδείας οἴνου εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ εἰς τὴν Ἰσπανίαν τὸ 1958, παρίσταται κανεὶς κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ εἰς μίαν ἀπότομον αὔξησιν τῶν ἐξαγωγῶν τοῦ ἑλληνικοῦ οἴνου εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἡ ἠϋξημένη παραγωγή ὀπωροκηπευτικῶν καὶ σταφίδος (σουλτανίνα) εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ 1961, ἡ ὁποία συμπίπτει μὲ τὴν ἠλαττωμένην παραγωγὴν φρούτων ἐντὸς τῶν χωρῶν τῆς Δυτ. Εὐρώπης (1961) εὐνοεῖ, ἐφ' ἑτέρου, τὴν αὔξησιν τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν (καὶ τῶν τιμῶν αὐτῶν) κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ, ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀγορᾶς.

Κατὰ τὴν τελευταίαν, ἀντιθέτως, ὀκταετίαν (1964-1972) ἐνεφανίσθησαν παράγοντες, οἱ ὅποιοι δὲν φαίνεται νὰ ἠυνόησαν τὴν ἐξέλιξιν τῶν ὄρων ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος :

— Ἡ κάμψις τῆς οικονομικῆς δραστηριότητος εἰς τὰς ἀνεπτυγμένας οικονομίας, ἡ ὁποία ἐξεδηλώθη τὸ 1966 - 1967, ἐπέδρασεν, ὡς γνωστόν, δυσμενῶς ἐπὶ τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου καὶ εἶχεν ἀντίκτυπον καὶ ἐπὶ τῶν ὀλιγώτερον ἀνεπτυγμένων χωρῶν. Ἡ κάμψις αὐτὴ εἶχε λάβει ἔντονον μορφήν ἐντὸς τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ, κυρίως ἐντὸς τῆς Δυτ. Γερμανίας, πρὸς τὴν ὁποίαν κατευθύνεται ἓνα μεγάλο μέρος τῶν ἐλληνικῶν ἐξαγωγῶν καὶ ἡ ὁποία εἶχεν, ὡς συνέπειαν, δυσμενῆ ἀντίκτυπον ἐπ' αὐτῶν, ὡς ἄλλωστε ἐμφαίνεται ἐκ τῶν στατιστικῶν τοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος.

— Τὰ γεγονότα εἰς Γαλλίαν τὸ 1968 εἶχον, ἐπίσης, δυσμενῆ ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν ἐλληνικῶν ἐξαγωγῶν πρὸς τὴν χώραν ταύτην, με ἀποτέλεσμα αὐταὶ νὰ κατέλθουν ἀπὸ 51,3 ἑκατομ. δολλάρια τὸ 1967 εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν 44,9 ἑκατομ. δολλαρίων τὸ 1968.

— Ἡ κρίσις εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν εἶχεν ἐπίσης μίαν ὀρισμένην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν τιμῶν εἰς τὴν διεθνή ἀγορὰν καὶ ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος.

— Ἡ πτώσις τῆς παραγωγῆς τοῦ κακάο, ἀπὸ τὸ 1965 ἕως τὸ 1969, ὀφειλομένη κυρίως εἰς τὰς σημειωθείσας καταρρακτώδεις βροχὰς εἰς τὴν Δυτ. Ἀφρικὴν (Γκάναν, Νιγηρίαν), εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ἀλματώδη ἀνοδὸν τῶν τιμῶν τοῦ κακάο ἐπὶ τῆς διεθνοῦς ἀγορᾶς καὶ τὴν ἀντίστοιχον ἐπιβάρυνσιν τῶν ἐλληνικῶν εἰσαγωγῶν.

— Ἡ ὑποτίμησις τῆς στερλίνας κατὰ τὸ 1967, καίτοι συνετέλεσεν εἰς τὴν οικονομίαν συναλλάγματος ἀπὸ πλευρᾶς εἰσαγωγῶν, ἐδημιούργησεν, ἐν τούτοις, προβλήματα τιμῶν — ὡς ἐκ τῆς μεταβολῆς τῆς ἰσοτιμίας δραχμῆς - στερλίνας — διὰ τὰς ἐλληνικὰς ἐξαγωγὰς κυρίως πρὸς τὴν Ἀγγλίαν (κορινθιακὴ σταφίς).

— Ἀργότερον, ἐξ ἄλλου, ἐδημιουργήθη πρόβλημα ἐκ τῆς ὑποτιμήσεως τοῦ γαλλικοῦ φράγκου (Αὐγούστος 1969), λόγῳ τοῦ ὅτι δὲν ἐσημειώθη αὐτόματος ἀναπροσαρμογὴ τῆς τιμῆς εἰς δολλάρια τῶν εἰσαγομένων εἰς τὴν Ἑλλάδα γαλλικῶν προϊόντων, ἀλλὰ παρέμειναν εἰς τὰς πρὸ τῆς ὑποτιμήσεως τιμὰς. Συγχρόνως (λέγεται ὅτι) οἱ Γάλλοι εἰσαγωγεῖς ἤσκησαν πίεσιν διὰ τὴν μείωσιν τῶν τιμῶν τῶν ἐξαγομένων εἰς τὴν Γαλλίαν ἐλληνικῶν προϊόντων με σκοπὸν νὰ ἀποφύγουν τὴν ἐπιβάρυνσιν ἐκ τοῦ δημιουργηθέντος ἐκ τῆς ὑποτιμήσεως κόστους.

Οὕτω, γίνεται προφανὴς ἡ ἐπίδρασις ποῦ ὑφίσταται τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ συναλλαγματικὴ ζημία διὰ τὸ ἐλληνικὸν δημόσιον ἐκ τῆς μὴ κανονικῆς λειτουργίας τῶν μηχανισμῶν τῶν διεθνῶν συναλλαγῶν.

Τέλος, ἡ διεθνὴς νομισματικὴ ἀναταραχὴ, ἡ ἀναπροσαρμογὴ τοῦ δολλαρίου καὶ τῆς δραχμῆς, αἱ ἀξήσεις τῶν τιμῶν ὀρισμένων εἰσαγομένων προϊόντων ἐπὶ τῆς διεθνοῦς ἀγορᾶς κλπ., εἶχον σημαντικὰς συνεπείας, ἐπὶ τῶν εἰσαγωγῶν - ἐξαγωγῶν καὶ τῶν ὄρων ἐμπορίου τῆς χώρας.

Οὕτως, ἐπὶ τῶν εἰσαγωγῶν :

— Ἡ ὑποτίμησις τοῦ δολλαρίου — καὶ ἡ διατήρησις σταθερᾶς τῆς ἰσοτιμίας τῆς

δραχμῆς ἔναντι αὐτοῦ — τὸ 1971 (καὶ τὸ 1973) ἐπηρέασαν τὰς εἰσαγωγάς, τὰς προερχομένας ἐκ τῶν χωρῶν τῶν ὁποίων τὸ νόμισμα δὲν ἠκολούθησε τὴν ὑποτίμησιν τοῦ δολλαρίου, ποσοτικῶς μὲν πτωτικῶς, κατ' ἀξίαν δὲ αὐξητικῶς.

— Ἡ αὐξησις τῆς τιμῆς τοῦ ἀκαθάρτου πετρελαίου εἶχε δυσμενῆ ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τῶν ὄρων ἐμπορίου.

— Ἡ αὐξησις τῶν εἰσαγωγῶν εἰς κρέατα, γαλακτοκομικὰ προϊόντα κλπ., τόσον κατ' ἀξίαν, ὅσον καὶ ποσοτικῶς, λόγῳ ἀφ' ἑνὸς τῶν μεγαλυτέρων ἀναγκῶν τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς (ἀνεπάρκεια τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς) καὶ ἀφ' ἑτέρου αὐξήσεως τῶν τιμῶν τῶν προϊόντων τούτων ἐπὶ τῆς διεθνοῦς ἀγορᾶς, εἶχε δυσμενῆ ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ δείκτου ὄγκου καὶ ἀξίας τῶν εἰσαγωγῶν κλπ.

Ἐπὶ τῶν ἐξαγωγῶν :

— Ἡ ὑποτίμησις τοῦ δολλαρίου—καὶ ἡ ἀναπροσαρμογὴ τῆς δραχμῆς—ἠνύνησε τὰς ἐξαγωγὰς ποσοτικῶς, ἀλλὰ δὲν ἠνύνησε τὰς τιμὰς αὐτῶν ἰδίως πρὸς τὰς χώρας σταθεροῦ ἢ ἀνατιμηθέντος νομίσματος.

— Γενικώτερον, ἡ διεθνὴς νομισματικὴ ἀναταραχὴ καὶ αἱ διακυμάνσεις ὀρισμένων νομισμάτων εἶχον δυσμενῆ ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς λειτουργίας τῶν μηχανισμῶν τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου καὶ τῶν ἐξαγωγῶν (π.χ. ἀνάκλησις συμβολαίων, καθυστερήσεις εἰς τὴν ἐκτέλεσιν παραγγελιῶν, δυσχέρεια εἰς τὴν παραγωγὴν τὴν στηριζομένην εἰς τὰς πρώτας ὕλας προερχομένας ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ κ.λ.π.).

— Ἡ ἐπικρατοῦσα κατάστασις ἐπὶ τῆς διεθνοῦς ἀγορᾶς σιδηρονικελίου καὶ ἀλουμινίου (μείωσις τῆς διεθνοῦς ζητήσεως), περιώρισε τὰς ἐξαγωγὰς τῶν προϊόντων τούτων καὶ ἐπηρέασε δυσμενῶς τὰς τιμὰς αὐτῶν. Κ. λ. π.

* * *

Β. Προοπτικαὶ

Κατόπιν τῆς συντόμου αὐτῆς ἀπαριθμήσεως τῶν παραγόντων οἱ ὁποῖοι φαίνεται ὅτι ἐπηρέασαν τὴν ἐξέλιξιν τῶν ὄρων ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος, καταλήγομεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ σημειωθείσα κατὰ περιόδους βελτίωσις αὐτῶν δὲν ὀφείλεται παρὰ μερικῶς εἰς τὴν σύνθεσιν τῆς ἑλληνικῆς παραγωγῆς.

Τοῦτο μᾶς ὑποχρεώνει νὰ δεχθῶμεν ὅτι, μακροπροθέσμως, θὰ παραμείνῃ ἡ ἀβεβαία ἡ ἐξέλιξις τῶν, ἂν δὲν ἀλλάξη ἡ διάρθρωσις τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καὶ ἐπομένως ἡ σύνθεσις τῆς παραγωγῆς αὐτῆς. Κατὰ συνέπειαν, οἱ ὄροι ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος δὲν δύνανται παρὰ νὰ παραμείνουν εὐθραυστοὶ — καὶ εὐαίσθητοι — εἰς τὰς μεταβολὰς τῆς διεθνοῦς συγκυρίας. Τοῦτο ἄλλωστε ἀποδεικνύει ἡ σχετικὴ κάμψις αὐτῶν τὰ τελευταῖα ἔτη. Μακροπροθέσμως, μόνον ἡ προσαρμογὴ τῆς παραγωγῆς εἰς τὰς συνθήκας τῆς ζητήσεως θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν εὐνοϊκὴν τῶν ἐξέλιξιν, πρῶγμα, ποῦ μᾶς ὀδηγεῖ νὰ τονίσωμεν τὴν ἀνάγκην τῶν διαρθρωτικῶν μεταβολῶν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Ἐπομένως, αἱ διαρθρωτικαὶ αὐταὶ ἀλλαγαὶ — καὶ μόνον αὐταὶ — θὰ ἐπιτρέψουν τὴν συμμετοχὴν εἰς τὰς ἐξαγωγὰς διαφοροποιημένων καὶ ἀνταγωνιστικῶν ἐπὶ τῆς διεθνοῦς ἀγορᾶς προϊόντων, τῶν μόνων ἱκανῶν νὰ ἀντισταθμίσουν τὰς διακυμάνσεις τῶν τιμῶν.

Εἶναι, ἐν τούτοις, ἀληθὲς ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον, ἡ δημιουργία

έπενδύσεων στρατηγικής σημασίας επέφερε σημαντικές αλλαγές εις την διάρθρωσιν τῆς παραγωγῆς καὶ τῶν ἐξαγωγῶν. Ἀποτέλεσμα τούτου ἦτο ἡ αὐξήσις τῆς συμμετοχῆς τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων εις τὸ σύνολον τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν, ἡ ὁποία ἀσφαλῶς θὰ ἐπηρεάσῃ, κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη, εὐνοϊκῶς τὴν ἐξέλιξιν τῶν ὄρων ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος. Πράγματι, ἡ συμμετοχὴ τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων εις τὸ σύνολον τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν παρουσιάζει τὴν ἀκόλουθον ἐξέλιξιν :

1957 : 3,2%	1963 : 5,1%
1968 : 23,2%	1970 : 36,6%
1971 : 33,4%	1972 : 38-%

Ὅμως, τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ παρὰ μίαν ἀρχήν. Ἡ συνέχισις καὶ δραστηριοποίησις αὐτῆς τῆς προσπάθειας, κατὰ τρόπον ὀρθολογικόν, διὰ τῆς ἐφαρμογῆς μιᾶς δυναμικῆς στρατηγικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, στρατηγικῆς ἢ ὁποία λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τῆς :

- τὰ συγκριτικὰ πλεονεκτήματα τῆς Ἑλλάδος.
- τὴν γεωγραφικὴν αὐτῆς θέσιν,
- τὰς ἐξελίξεις (καὶ τοὺς προσανατολισμούς), πού λαμβάνουν χώραν ἐπὶ τῆς διεθνοῦς ἀγορᾶς, θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ὀριστικὴν ἀπογείωσιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καὶ τὴν εὐνοϊκὴν ἐξέλιξιν τῶν ὄρων ἐμπορίου αὐτῆς.

Εἰδικώτερον, διὰ τὴν προώθησιν τῶν ἐξαγωγῶν καθίσταται ἀπαραίτητον, ὅπως :
—Ὁ παραγωγικὸς μηχανισμὸς τῆς χώρας εἶναι εις θέσιν νὰ ἀνταποκριθῇ εις τὰς ἀπαιτήσεις τῆς διεθνοῦς ζήτησεως.

—Αἱ ἐξαγωγαὶ τῆς χώρας ἐμπλουτισθοῦν διὰ περισσοτέρων καὶ δυναμικωτέρων προϊόντων τὰ ὁποῖα θὰ καταστήσουν αὐτὰς εὐελίκτους εις τὰς διακυμάνσεις τῆς διεθνοῦς συγκυρίας.

—Ἡ ὅλη ἐξαγωγικὴ προσπάθεια ὀργανωθῆ ἐπὶ ὀρθολογικωτέρων βάσεων.

Ἡ ἔνταξις, τέλος, τῆς Ἑλλάδος εις τὴν ΕΟΚ θὰ ἀπαιτήσῃ, ὅπως ὀλοκληρωθοῦν αἱ ἀπαραίτητοι θεσμολογικαὶ μεταβολαί, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν ὡς ἄνω ἀναδιάρθρωσιν τῆς βιομηχανικῆς καὶ γεωργικῆς παραγωγῆς *.

* Διὰ μίαν λεπτομερῆ ἀνάλυσιν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος βλέπετε : Dionysios Kontogiorgis, Le rôle du commerce extérieur dans le développement économique en Grèce, Paris, 1966 (Οἰκονομικὰ Βιβλιοθῆκα).